

Podivjana kokoš

Uradno neogrožena vrsta na havajskem otoku Kauai

Če živiš na idiličnem havajskem otoku Kauai z večnim zgodnjim poletjem, čudovitimi plažami, neokrnjenimi tropskimi gozdovi, je seznam stvari, ki jih tam zagotovo NE POTREBUJEŠ, dolg. Na tem seznamu pa je tudi nekaj, na kar ne bi nikoli pomislili - budilka. Za večino ljudi zelo prezgodaj, še pred jutranjim svitom, te prebudi kikirikanje, ne enega, temveč tišočne čudovitih divjih kauajskih petelinov.

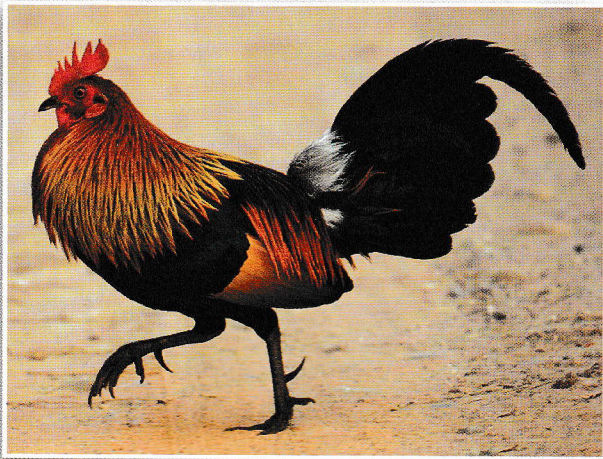
Domača kokoš je poljska kura

Pa začnimo na sredini havajske zgodbe – pri ptici, katere vrstno ime je domača kokoš ali z znanstvenim imenom *Gallus domesticus*. Tako kot njene sorodnice v skupini poljskih

kur, kot so jerebica, rušavec, divji petelin ali fazan, tudi domače kokoši nerade letijo in večino svojega življenja preživijo na tleh, kjer tudi gnezdijo. Domačo kokoš so ljudje udomačili že pred 8000 leti v območju Jugovzhodne Azije najprej iz rdeče pragozdne kokoši, ki so jo kasneje

križali še s sivo in zeleno pragozdno kokošjo.

Domače kokoši živijo v jati in si celo pomagajo pri sedenju na jajcih. V skupini je vedno ena glavna ptica, ki vzpostavi vrstni red pri hranjenju, v katerem najmočnejše prve izbirajo

Samec in samica rdeče pražozdne kokoši

hrano in mesto za gnezdenje. Če iz ustaljene jate odstranimo kokoš ali petelina, se socialni red poruši in traja kar nekaj časa, da se spet vzpostavi. V nasprotnem primeru, kadar ustaljeni skupini dodamo kokoš, še posebej če je mlada, pogosto pride tudi do krvavega spopada. Kokoši v jati se občasno v boju proti zunanemu plenilcu lahko povežejo tudi v specialno vojsko. Znan je primer, ko so domače kokoši z združenimi močmi ubile mlado lisico.

Petelinčki so zapeli ...

... poje slovenska ljudska pesem, v kateri petelin s kikirikanjem oznanja, koliko je ura ponoči. V resničnem življenju petelinov pa je kikirikanje povezano z različnimi vzroki, med katerimi je glavni označevanje ozemlja. Kikirikanje se začne dokaj natančno dve uri pred zoro še v trdi temi. S kikirikanjem glavni petelin v jati vsak dan znova oznani, kje je jata doma. Mlajši in po statusu v jati nižje

uvrščeni petelini pridno čakajo, da svojo jutranjo pesem odpoje glavni in lahko nato z njo nadaljujejo še sami. Znanstveniki so odkrili, da imajo petelini biološko notranjo uro, ki natančno zaznava, kdaj se bo začel dan. Ura je uravnana tako, da zaznava tudi spremembe v dolžini dneva skozi leto. To pomeni, da poleti začno svojo budnico že praktično sredi noči.

Samec in samica udomačene kokoši se na zunaj najbolj razlikujeta po velikosti ter grebenu - mesnatem izrastku na glavi. Ta je različnih oblik, a je pri petelinih vedno večji.

Petelini kikirikajo tudi podnevi. Ker so zaščitniški do svoje jate, so ves čas na preži in s kikirikanjem oznanjajo približevanje plenilca. S kikirikanjem pa privabljajo tudi izbrano samico. Petelini začno kikirikati, ko so stari štiri mesece, in prav kikirikanje je jasen znak, da bo piščanec moškega spola.